

лакше злоупотребити ово своје право предухитравања, него право кажњавања; јер готово сваки део човечје слободне радње, може се тако претпоставити, као да потпомаже ово или оно кажњиво дело. А поред свега овога, ако нека јавна власт или чак и приватно лице примети, да се неко заиста спрема да учини злочин, оно не сме мирно гледати, док се то чини већ може се умешати, и злочин спречити. Када људи не би куповали отров ни за шта друго, већ да њиме отрују неког, оно би онда право било, што је прављење и продавање забрањено. Али отров се употребљава не само у нешкодљивом, већ и у корисном циљу, и забрана која ограничава орви случај, шкоди у једно и другом случају.

Као што већ рекосмо, јавна власт, има да нас брани и од несрећних случајева. Ако неки чиновник или било ко други види човека, да овај хоће да стане на трошни мост, а нема времена, да га опомене на опасност, могу га шчепати и зауставити, без да су тиме нарушили његову слободу; јер имати слободе, значи радити оно, што се жели, а тај човек не жели, да падне у реку. Али тамо где нема очевидне и извесне опасности, већ је само изглед на њу, ту само дотично лице може пресудити побуде, са којих ће се он изложити тој опсности: дакле у овом случају (ако то лице није дете, или је у лудилу, или је у таквом стању да не може зрело расудити) може се само учинити пажљивим на опасност, која му прети, али се не сме, силом му стати на пут. Ово умовање применимо, на продају отрова, то онда можемо означити, неко од уређивања те продаје, одговара нашем начелу. Н. пр. ово предострожно правило, да се на отровну ствар напише, са великим словима да је отровна, може се навести, без да се тиме шкоди, ичијој слободи, јер купац свакако жели, да препозна отровно својство робе коју купује. Али захтевати, да купац у сваком нарочитом случају, донесе лекарски доказ, када купује отров и у недужном циљу; било би немогуће или веома скупо.

По мом мњењу, једини и прави пут био би, којим би се могла предухитрити злочинства отровом – а да се не ограничи слобода, оних људи који купују отров у друге циљеве – када би се потрудили за, као што Бентам згодно каже « у напред опредељене доказе.» Све знају шта ово при уговорима значи. Обичај је а и умесно је, да закон захтева при склапању уговора, ако се жели да важе, неке извесне форме као на пр. потпис, сведоке, а то је с тога; да би из тог уговора било доказа да је уговор заиста склопљен; и да није било околности, које да су се дознале, би учиниле, да уговор не важи по закону.

Ово се ради ради тога да би се што више отежало склапање провидних уговора или уговора у оним околностима, по којима се зна за њих, уговор не би могао важити. На овакве предострожне мере, могли би људе присилити, у продавању оних ствари, које могу дати повод неком злочину. Могло би се од продавца захтевати, да у своју књигу упише, време када је продао ствар, име и адресу купца, врсту и количину робе; купца би могао питати за шта му је роба потребна, и записати његов одговор у исту књигу. Тамо где нема лекарских прописа, могло би се захтевати да тој продаји присуствује неко трећи, као сведок, да би могао против купца сведочити, ако би подозревању било повода, да је отров купљен у циљу неког злочина. Ови прописи не би сметали набавци таквих ствари али би свакако предухитрили, да се оне не користе у злочине, без да остану не кажњени.

Привидно право друштва, да отклони злочине предухитујућим мерама, ограничава свакако и оно начело, по коме радње, које се односе само на своју личност, се не смеју